

складали 2 млрд. грн., проте вони були перевиконані у розмірі 2,9 млрд. грн. Така ситуація пояснюється дотацією на покриття собівартості видобутку вугілля на державних шахтах. У 2016 р. на це було спрямовано 1,12 млрд. грн., а на 2017 р. закладено 0,87 млрд. грн. Варто зазначити, що в бюджеті 2015 р. дотацій державним шахтам не було передбачено зовсім [4].

На сьогодні, у державному бюджеті на 2017 р. не змінено показники видатків на соціальну політику України та Пенсійного фонду, а втім уряд сподівається індексувати пенсії відповідно до інфляції.

Загалом видатки Державного бюджету України у 2017 р. збільшаться на 118,5 млрд. грн. – до 800 млрд. грн., проте, згідно затвердженого бюджету на 2017 р., є обмеженою можливість здійснення державних запозичень, тому можливі суттєві ризики невиконання більшості передбачених бюджетних програм.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 №2456-VI (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2010. – №50 – 51. – Ст. 572
2. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. – 871 с.
3. Висновки Рахункової палати України про виконання Державного бюджету України за 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.as-rada.gov.ua/doccatalog/document/16751454/Vysn_9-6_20170411.pdf.
4. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2016 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=359194>.

Крамарчук Богдан Віталійович

Студент групи ФУПОМ-11

Науковий керівник – к.е.н., доцент Дем'янюк А.В.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Державний бюджет є основою національної бюджетної системи. Доходи державного бюджету виступають важливим комплексним чинником, котрий суттєво впливає на розвиток соціально-економічного стану держави, що в свою чергу дає можливість забезпечити її фінансову стійкість, соціальну стабільність, здійснювати перерозподіл коштів на користь пріоритетних галузей економіки, розв'язувати проблеми соціального захисту населення.

Зазвичай науковці виділяють дві основні групи джерел формування доходів державного бюджету: внутрішні (валовий внутрішній продукт, національне багатство) та зовнішні (валютне регулювання, міжнародні кредити, оподаткування експортно-імпоротної діяльності, прямий перерозподіл та

ціновий механізм). Усі процеси, що пов'язані з регламентацією доходів та формуванням бюджету відбуваються згідно бюджетного законодавства України, яке включає: Конституцію України, Бюджетний кодекс України [1], Закон України «Про Державний бюджет» на відповідний рік [3], Податковий кодекс України, інші закони та нормативно-правові акти, що використовуються для регулювання бюджетних відносин. Проблема наповнення бюджету була і є актуальною в Україні, так як існує велика кількість проблем відносно формування дохідної частини бюджету. Зокрема, до них можна віднести наступні [2]:

- проблема невиконання планових показників бюджету;
- відсутність деталізації переліку доходів, що закріплені за спеціальним та загальним фондами;
- прийняття державного бюджету з дефіцитом;
- проблема використання методів стратегічного планування у реальній практиці;
- порушення та недоліки у процесі формування доходів бюджету, що виникають через неефективний контроль за цим процесом;
- нестабільність бюджетно-податкової політики.

Через вище перелічені проблеми створюється загроза повного та своєчасного надходження доходів до державного бюджету. Результати аналізу дохідної частини Державного бюджету України за 2011 – 2016 рр. демонструють, що головним джерелом наповнення дохідної частини бюджету є податкові надходження, хоча їх частина у складі доходів зменшується із кожним роком.

За 2011–2015 рр. податкові надходження зросли на 147,8 млрд. грн. або майже в 1,6 разів і у 2015 р. склали 409,4 млрд. грн. Частка податкових надходжень у структурі дохідної частини державного бюджету скоротилася на 6,6% і станом на 2015 р. дорівнювала 76,6%. Необхідно зазначити, що, серед податкових надходжень до державного бюджету, відіграють важливе значення ПДВ, акцизний збір, ПДФО та податок на прибуток. Так, у 2016 р. найбільші темпи росту були у таких податкових надходжень, як: ПДФО – 132,7%, податок на прибуток підприємств – 156,3%, ПДВ – 133,6%, акцизний податок – 143,1% [4]. Доцільно зауважити, що за останні роки змінюється питома вага неподаткових надходжень. Таким чином, неподаткові надходження за період 2011 – 2015 рр. збільшилися на 70,9 млрд. грн. і у 2015 р. становили 120,0 млрд. грн. Їх питома вага зросла на 6,8% і у 2015 р. склала 22,4%. Доходи від операцій з капіталом та трансферти становлять незначну частку у структурі доходів державного бюджету [4].

Недостатній рівень ефективності бюджетного планування свідчить про недовиконання планових бюджетних показників, проте у 2011 та 2015 рр. було їх перевиконання. Так, у 2011 р. план було виконано на 100,4%. Головним результатом виконання дохідної частини державного бюджету у 2011 р. було перевиконання рівня по фіскальних надходженнях. Тоді податків до бюджету було сплачено на 56,7% більше, ніж у попередньому році. Річні планові показники 2015 р. були перевиконані на 2,4 млрд. грн., або на 0,5%. Головним і

єдиним результатом виконання дохідної частини державного бюджету став вищий (на 8,6%) порівняно з планом рівень неподаткових надходжень. У 2016 р. спостерігалось недовиконання планових показників по формуванню доходів державного бюджету на 2,5% [4].

Усі чинники впливу на формування доходів державного бюджету можна поділити на фактори зовнішнього та внутрішнього характеру, які мають політичне, соціальне і економічне спрямування. Серед важливих показників, які впливають на обсяг доходів у державний бюджет доцільно виділити такі: індекс споживчих цін, ВВП, імпорт, експорт, середня заробітна плата, обсяг прямих іноземних інвестицій та розмір державного і гарантованого державою боргу. Тому, заходами удосконалення формування дохідної частини Державного бюджету України доцільно визначити наступні:

- своєчасну розробку, експертизу, всебічне обговорення й затвердження Верховною Радою проекту «Закону про Державний бюджет» у встановлені бюджетним кодексом терміни;

- здійснення моніторингу із застосуванням аудиту, аналізу та постійного контролю за мобілізацією доходів до бюджету;

- інвестування бюджетних коштів у розвиток науково містких та економічно ефективних галузей держави;

- спрямування векторів формування податкової політики із суто фіскальних цілей на стимулювання економічного зростання;

- залучення іноземного капіталу до України з метою впровадження світових практик задля соціально-економічного розвитку держави;

- використання цивільно-правових методів державного контролю за правильністю та своєчасністю сплати податків фізичними і юридичними особами;

- забезпечення стабільності, простоти й однозначності у трактуванні податкового законодавства; проведення інвентаризації діючих пільг та пільгових режимів з метою оцінки їх ефективності та доцільності.

Враховуючи комплекс макроекономічних загроз та проблем, котрі супроводжують процес позичкового фінансування державних видатків, основна економічна стратегія держави має бути спрямована на пошук додаткових джерел наповнення дохідної частини бюджету в контексті ефективності їх витрачання. Дослідження зарубіжного досвіду формування центрального бюджету також є важливою передумовою для вдосконалення його формування в Україні. Це відкриває широкі можливості для вирішення проблем формування доходів державного бюджету в умовах трансформаційних перетворень.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. №2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

2. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбов. літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. – 871 с.

3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 р.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>.

4. Звіти про виконання Державного бюджету України за 2011–2016 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.

**Крамар Наталія Ігорівна,
Дубчак Інна Богданівна**

Студентки групи ФУПОМ-21

Науковий керівник – к.е.н., доцент Картишин Н.І.

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасний світ неможливо уявити без фінансів, які забезпечують функціонування всіх сфер людського суспільства. А уміле володіння фінансовою інформацією дозволяє зрозуміти суть економічних процесів і підвищити рівень добробуту за рахунок грамотного розподілу наявних грошових ресурсів і планування майбутніх витрат. Міжнародні організації аргументовано доводять, що фінансова освіта споживачів є тим фундаментом, що має підтримувати нормальне функціонування ринків капіталу та економіки в цілому. Особливо актуальним це питання є в країнах, які перейшли з планової до ринкової економіки. Саме тому діяльність з підвищення фінансової грамотності населення є надзвичайно актуальною для України.

Метою статті є оцінка стану фінансової грамотності населення в Україні та аналіз основних напрямків її розвитку на даному етапі розвитку нашої держави.

Фінансова грамотність є об'єктом активних наукових досліджень зарубіжних учених: А. Лусарді, Т. Люсея, О. Мітчелла. Питанням підвищення фінансової грамотності населення в Україні присвячені роботи вітчизняних вчених: С. Юрія, Т. Кізими, Н. Славянської, І. Соркіна, Б. Приходько, О.Блискавки, Р. Бонда, О. Куценко, Н. Лозицької та інших [1].

Фінансова грамотність – це сукупність знань, умінь та навичок, потрібних для прийняття відповідальних економічних та фінансових рішень та вжиття заходів із належним рівнем компетентності [2].

Фінансова грамотність допомагає вміло розпоряджатися коштами з мінімальними ризиками та максимальним прибутком. Тобто вона поєднує фінансові знання, навички та фінансову поведінку особи, щодо ефективного управління особистими фінансами, задля прийняття грамотних фінансових рішень. Ці знання та навички означають:

- розуміння ролі фінансових установ, інститутів, їх відповідальності;
- планування сімейного бюджету на тривалий період;
- ази юридичної та податкової грамотності;
- вміння шукати і знаходити потрібну фінансову інформацію;
- планування реалізації потреб сім'ї у довгостроковій перспективі.